

EEN VERKENNING IN BRABANT.

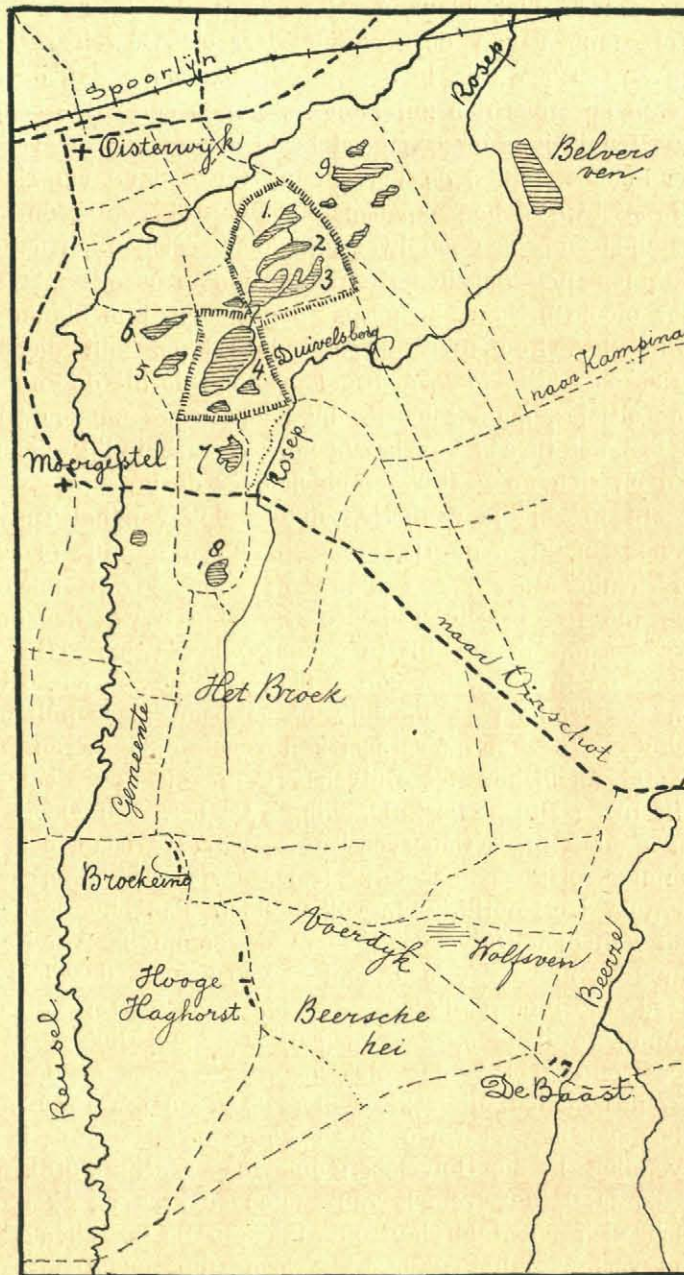

M half vier, nog voor zonsopgang, werd ik gewekt door het gezang van een zwarte mees in de grove dennen bij het Van Esschenven. Hij zong: „tadera, tadera, tadera — tadera, tadera, taderaatje;“ een uur aan een stuk, alsof het een spreekoefening gold, bleef ook voortdurend op hetzelfde takje zitten en stoorde zich er niet aan, dat een paar kuifmeesjes boven hem kwamen lokken. Heel in de verte zong een zanglijster en achter het huis een winterkoninkje, alles nog al dunnetjes en afzonderlijk, lang niet het machtige morgenkoor, dat wij in onze duinstreek gewoon zijn. Toch is het Oisterwijksche zeer rijk aan vogels, maar de verschillende lijsters, de nachtegalen, houtduiven, koekoeken zijn er niet talrijk vertegenwoordigd en dat zijn juist de hoofdpersonen.

Toen ik een uurtje later door de grove dennen stapte langs den Zuideroever van het Van Esschenven en op het Witven aan, kreeg ik een poosje geluid genoeg te hooren. Een vlaamsche gaai vloog langzaam rakelings langs de dennetoppen, zacht kreunend en lokkend. Vijf andere kwamen achter hem aan en met hun zessen streken ze neer in een hoogen top, vlak bij elkander. Opeens barstten ze los in een luid geschreeuw, met de kuiven in de hoogte en koppen en keelen in de allerzonderlingste houdingen. Dan, alsof het op commando ging, verzachtten zij tegelijk hun stem en 't leek, of zij fluisterend zwatelden van allerlei boschgeheimen. Soms staken ze de koppen vlak bij elkaar, dan weer draaiden ze naar alle winden en ten slotte vlogen ze met akelig geschreeuw en veel vertoon van blauw en wit en bruin in de richting naar het Choorven. Aan 't verbindingskanaaltje tusschen Witven en van Esschenven, waar 't lichtbruin water met kracht door den duikerbuis stroomde, zat een ijsvogeltje op den loer in een bloeiende waterwilg. De wilgenbloei was haast voorbij, maar de gagels waren op zijn mooist en de zon, die nu over de dennetoppen heen keek, deed de pluimpjes van de vrouwelijke bloemen helder rood opvlammen. Haast al die vennen zijn omzoomd met gagel en wilgen en dat maakt ze in April eigenlijk op hun mooist. In de ondiepe hoekjes had het waterdrieblad zijn vaalgroene bladeren ontvouwd en zelfs waren hier en daar de witte franjebloemen al open.

Een regelmatig getik liet zich hooren, het welbekende spechtengeluid, doch nergens aan de stammen blonk rood of wit of geelgroen. Maar aan den voet van een klein abeeltje lag het mos vol met kleine witte houtspaandertjes. De stam had een middellijn van niet veel meer dan twee decimeter; dat vond de specht, het was een bonte, nog ruim genoeg, om er zijn nest te maken, en oude gaten hoogerop toonden aan, dat hij in vroeger jaren hier ook al tot zijn tevredenheid had gehuisd. Onverdroten bleef hij kloppen en 't was alsof van de overzijde van het Choorven de echo hem antwoordde. Al die vennen liggen vlak bij elkaar, die van de Natuurmonumenten kunt ge in een uur tijd allemaal afloopen; maar met al 't oponthoud, dat de planten en dieren veroorzaken wordt het licht een halve dag.

Heden echter wilde ik mij niet beperken tot onze vennen, maar ik wou graag zien, wat er achter ligt, verder naar het zuiden, daarom wendde ik mij af van de drukke liefdesgebaren der meerkoeten in het Choorven en toen ik in een eijke nabij de uitmonding van de leigraaf die van 't Tonven naar 't Choorven gaat, weer geklop hoorde, gaf ik daar maar gauw een tik tegen. Onmiddellijk raasde er een groote groene specht uit, die daar aan 't timmeren was en de echo opleverde van mijn bonte specht aan de overzijde. Deze deed al evenmin moeite om zijn nest te verbergen als zijn bonte neef. Bij den mooien Weymouth ging het nu zuidwaarts en eenmaal voorbij het kruispunt, waar het wachtershuisje staat, zag ik al gauw onze grootste plas, het Tonven, waarvan dit jaar de oevers onbegaanbaar waren vanwege het hooge water. Maar de ton staat hoog en droog. In 't berkenboschje vlak eronder zingen de fitisjes, naar rechts scharrelen een paar rietgorzen door de oeverruigte. Verleden

De vennen en hun achterland.

Binnen de dikke harceerlijn ligt het gebied van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

1. Van Esschenven. 2. Witven. 3. Choorven. 4. Tonven. 5. Brandven.
6. Diaconieven. 7. Allemansven. 8. Hildsche ven. 9. Staalbergven.

Schaal 1 : 75000.

jaar waren hier blauwborstjes, maar die hoor of zie ik op 't oogenblik niet. Wel stappen aan de overzijde weer blauwe reigers rond, een paar aalscholvers drijven op 't water, in de waterdriebladbocht aan de noordzijde keffen de meerkoeten en langs den zuidkant zwemmen een wilde eend en een wintertaling.

Men krijgt hier een goed beeld ervan, hoe het vennenland er thans uitgezien zou hebben, indien de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten het niet voor 't grootste deel had aangekocht. Dit stuk echter en ook de Duivelsberg aan de oostzijde van den zandweg zijn kaal geslagen. Hier en daar liggen de gevelde stammen nog opgehoopt en de grond is bedekt met schilfers van schors. Een paar mooie berken zijn gespaard gebleven, hun slanke stammen verrijzen uit de bruine hei, hun fijne purperroode takken zijn dicht behangen met groengele katjes en frisch, jong, geurig loover spruit uit de knoppen. In deze berken zingen geen fitisjes, maar kneutjes bij hoopen: zes zingende kneuen met rood petje en roode borst in één enkelen boom. Waarschijnlijk een troep, die pas is aangekomen en zich nu gaat verspreiden over de broedplaatsen.

In het kleine vennetje, zuidoostelijk van het Tonven zwemt een wilde eend en nog een klein diertje, kleiner dan een talinkje of een waterhoen, dat kan een porcelainhoentje of een kleine of kleinste waterhoentje geweest zijn, maar hij was me te gauw in 't dichte zeggenbosch van den ontoegankelijken oever verdwenen, om precies uit te maken, wie 't was. Hier zong ook een vroege rietzanger en kreeg ik het eerste blauwborstje te zien. Het stukje zuidoost en zuid van het Tonven is moeilijk begaanbaar, maar buitengewoon mooi met al zijn orchideeën en koningsvarens, zijn vogels en insecten.

De kaalgehouden Duivelsberg is ook nog mooi genoeg. Het Rosepbeekje stuit tegen zijn steile Zuidhelling. De berg zelf glooit in vlakke plooiën af naar den kant van 't Choorven met aardige groene delletjes en droge ruggen, op sommige plaatsen haast heelemaal wit van de vrij zeldzame voorjaarsspurrie, *Spergula Morisonii*, nu in vollen bloei. Een blik op de kaart doet zien, dat het bezit van dien Duivelsberg voor de Vereeniging van Natuurmonumenten van veel belang is, al was 't maar, om te voorkomen, dat daar een villapark wordt aangelegd. De groote rijkdom aan planten en dieren van onze vennen is zeker wel daaraan te danken, dat zij aan het eind liggen van een groot, woest, bijna onbewoond gebied, dat zich door het Broek en de Beersche hei nog uren ver naar het Zuiden uitstrekt. Indien de vennen werden ingebouwd, zouden zij zeer zeker spoedig verarmen, even goed als dat met het Vondelpark gebeurd is. Bovendien is die Duivelsberg juist een geschikt stuk, om eens na te gaan, hoe in dit land, dat wemelt van gaaien en kraaien, eksters en eekhoorns, het loofbosch zich spontaan kan ontwikkelen. De bosschen van Noord-Brabant bestaan voor verreweg het grootste gedeelte uit naaldhout, de nieuwe bosschen bijna uitsluitend. Een wandeling langs de Rosep en nog op menig andere plaats in het Oirschotsche leert ons echter spoedig, dat hier oorspronkelijk de eik met zijn vrienden geheerscht heeft. Dat is in het bouwland nog het mooist te zien.

(Wordt vervolgd).

JAC. P. THIJSSÉ.